

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

ПСИХОЛОГІЯ ВІДХИЛЕНОЇ ПОВЕДІНКИ

СИЛАБУС

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська))
Освітня програма	Середня освіта (Мова і література (англійська)). Психологія
Форма навчання	денна
Курс	I
Семестр	II

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання

кафедри психології та
педагогіки

28.08.2019 № 1

ЗМІСТ

1.	Відомості про розробників і науково-педагогічних працівників, які викладають навчальну дисципліну	3
2.	Цілі, завдання, передумови вивчення навчальної дисципліни	3
3.	Предметні компетентності та результати навчання	4
4.	Місце навчальної дисципліни в структурі освітньої програми	5
5.	Опис навчальної дисципліни	6
6.	Обсяг, методика і технології викладання навчальної дисципліни	6
6.1.	Анотація програми навчальної дисципліни	6
6.2.	Основні модулі навчальної дисципліни	9
6.3.	Індивідуальне навчально-дослідне завдання	10
6.4.	Форми та методи навчання	10
7.	Політика навчальної дисципліни	11
8.	Контрольні заходи результатів навчання	11
8.1.	Поточний контроль	12
8.2.	Підсумковий контроль	12
9.	Критерії й засоби оцінювання рівня знань і умінь здобувачів із навчальної дисципліни	14
10.	Рекомендована література	17

1. Відомості про розробників і науково-педагогічних працівників, які викладають навчальну дисципліну:

Назва курсу	Психологія відхиленої поведінки
Викладач (-і)	<i>Мельник Валерія Валеріївна</i> , доктор філософських наук, професор <i>Кіян Андрій Петрович</i> , кандидат психологічних наук
Контактний телефон	+38(050) 04-28-625
E-mail	v.melnik@forlan.org.ua
Локація курсу в корпоративному середовищі	Ресурсний центр (аудиторія № 315, навчальний корпус № 2)
Формат курсу	Очний (offline)
Консультації	Очні консультації: в день проведення лекцій/семінарських занять (за попередньою домовленістю). Усі запитання можна надсилати на адреси електронної пошти, зазначені в силабусі.

2. Цілі, завдання, передумови вивчення навчальної дисципліни

Виникнення і розвиток психології відхиленої поведінки особистості відбувається під впливом соціально-економічних, морально-психологічних та інших факторів. Серед них слід відзначити посилення соціального розшарування суспільства, непідготовленість соціальних інститутів до забезпечення успішної соціалізації особистості в умовах трансформації суспільства, дефіцит засобів і технологій розвитку соціальних служб, орієнтованих на створення умов для самореалізації кожної людини, недостатньо високий рівень психологічної компетентності більшості населення, в тому числі тих фахівців, які покликані надавати допомогу особистостям з поведінковими девіаціями тощо.

У зв'язку з цим формування готовності психологів та педагогів до роботи з особистостями з відхиленою поведінкою і, відповідно, навчальна дисципліна “Психологія відхиленої поведінки” є важливою складовою професійної підготовки.

Мета навчальної дисципліни полягає в оволодінні здобувачами знаннями щодо змісту, видів, психологічних чинників і психологічних особливостей корекції девіантної поведінки особистості, а також сприянні розвитку відповідних умінь і навичок.

Завдання:

- формування уявлення про основні теоретичні підходи щодо відхиленої поведінки;
- формування навичок надання психокорекційної допомоги при проявах відхиленої поведінки;

- формування уявлення про психологічні та організаційні механізми виникнення та розвитку адиктивних форм поведінки особистості;
- надання можливості засвоїти методи психологічної діагностики, профілактики і психокорекції деструктивних проявів особистості.

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни реалізуються у таких навчальних курсах, як «Філософія сучасної освіти», «Психолінгвістика», «Диференційна психологія», «Організаційна психологія та психологія керування», «Патопсихологія».

Навчальна дисципліна «Психологія відхиленої поведінки» в подальшому навчальному процесі забезпечує викладання таких навчальних дисциплін, як «Диференційна психологія», «Організаційна психологія та психологія керування», «Педагогічний менеджмент».

3. Предметні компетентності та результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти **компетентностей і програмних результатів** навчання відповідно до освітньо-професійної програми *Середня освіта (Мова і література (англійська)). Психологія спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська))*, а саме:

Загальні компетентності

- здатність до формування світогляду, розвитку людського буття, суспільства і природи, духовної культури розуміння сутності та принципів розвитку суспільства, природи і мислення;
- здатність критично оцінювати і прогнозувати соціальні, економічні, політичні, екологічні, культурні та інші події та явища;
- здатність розуміння культурологічних питань сучасності розглядати з позицій вшанування традицій і звичаїв свого народу та культурного надбання людства;
- здатність творчо мислити, вміння доводити та відстоювати власну думку;
- здатність до аналізу концептуальних засад та визначення сутності психології девіантної поведінки, основних її категорій;
- здатність оперувати біологічними, психологічними категоріями та поняттями;
- здатність до саморегуляції та здорового способу життя;
- здатність працювати з інформацією у тому числі в глобальних комп'ютерних мережах уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел;
- здатність до організації і планування аналітичної діяльності у сфері дослідження з анатомії та еволюції нервової системи, уміння з формування та розвитку інформаційно-когнітивних технологій стандартизації та систем управління якістю у сферах соціальної інформації.

Фахові компетентності

- здатність використовувати знання, форми, методи для проведення превентивної роботи з особистостями з девіантною поведінкою;
- здатність робити науковий аналіз негативних явищ і моніторинг роботи з особливостей відхиленої поведінки;
- здатність інтегрувати теоретичні знання з питань превенції у практичну діяльність; уміння передавати превентивні знання, надавати консультативну допомогу;
- здатність аналізувати власні вміння та навички, особистісні риси;
- уміння критично аналізувати і оцінювати діючу практику з відхиленої поведінки;
- здатність планувати та розробляти програми і заходи превенції негативних явищ серед неповнолітні;
- здатність отримувати необхідну для превентивної роботи інформацію з різних джерел.

Програмні результати навчання:

- реалізація у власній професійній діяльності ефективних психолого-педагогічних стратегій існування людини у суспільстві в умовах сучасного глобалізованого соціокультурного середовища;
- усвідомлення моделі світу, природи, причинно-наслідкових закономірностей розвитку суспільства і зв'язків різних культур;
- результативна діяльність у професійній групі, дотримання етичних норм професійної діяльності;
- застосування теорії та моделей психологічної роботи в галузі превентивної психології, психології відхиленої поведінки;
- використання технології, форм і методів роботи з девіаціями;
- знання етико-професійних якостей, функцій та ролі практичного психолога в роботі з людьми з відхиленою поведінкою; основних моделей і технології превентивної роботи в інших країнах.

4. Місце навчальної дисципліни в структурі освітньої програми:

а) навчальна дисципліна має статус вибіркової дисципліни (за вибором здобувача вищої освіти) з циклу професійної підготовки;

б) під час вивчення цієї навчальної дисципліни використовуються знання, отримані з таких навчальних дисциплін (пререквізитів): «Сучасні теорії особистості», «Патопсихологія», «Основи психосоматики» тощо.

в) основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні таких дисциплін (постреквізитів): «Диференційна психологія», «Крос-культурна психологія», «Соціолінгвістика» тощо.

5. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Опис підготовки фахівців	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Вибіркова (за вибором здобувача вищої освіти) з циклу професійної підготовки	
	Спеціальність 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська))		
Змістових модулів – 1	Освітня програма «Середня освіта (Мова і література (англійська)). Психологія»	Рік підготовки I-й	
Загальна кількість годин: денна – 90 год.	Рівень вищої освіти: другий ступінь освіти: магістр		Загальна кількість годин: денна – 90 год.
		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3		II	
		Лекції	
		18 год.	
		Семінари	
		18 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
	54 год.		
	Вид контролю: залік		

6. Обсяг, методики і технології викладання навчальної дисципліни.

6.1. Анотація програми навчальної дисципліни

Навчальний матеріал курсу «Психологія відхиленої поведінки» організовано за спіральним принципом, що поєднує послідовність і циклічність вивчення. Здобувачі не випускають з поля зору вихідну проблему й водночас поступово розширюють і поглиблюють коло пов'язаних із нею знань.

Змістовий модуль 1.

Психологія відхиленої поведінки як галузь психологічної науки

Тема 1. Поняття про предмет психології відхиленої поведінки.

Поняття про предмет психології девіантної поведінки. Місце психології девіантної поведінки у системі наук про поведінку.

Становлення психології девіантної поведінки як спеціальної наукової та навчальної дисципліни.

Структура психології девіантної поведінки. Завдання, проблеми та перспективи розвитку психології девіантної поведінки в сучасних умовах.

Тема 2. Соціально-психологічна норма і девіантна поведінка.

Визначення понять «соціальна норма», «соціальні відхилення», «особистісні збочення», «девіантна поведінка». Культурно-історична детермінація норми та її обов'язковість / відносність.

Основні підходи, які пояснюють ці феномени: теорія соціальної аномії Е.Дюркгейма; вчення про соціальну норму, соціальний контроль та інститут норм у структуралізмі Т.Парсонса; теорія соціальних детермінант колективної поведінки, девіацій і соціального контролю Н.Дж.Смелзера; біопсихологічні норми і патології в теоріях З.Фрейда і Ч. Ломброзо.

Основні підходи до нормогенезу: соціально-історичний і системно-конструктивний. Нормогенез у концепції генетичної психології (С.Максименко).

Соціальна норма як міра дозволеної поведінки, яка історично склалася в певному суспільстві. Роль і значення соціальних норм для людини і для суспільства. Функції соціальних норм.

Класифікація соціальних норм. Соціальні відхилення: поняття структури і динаміки. Характеристика компонентів соціальних відхилень (людина, норма, інша людина, соціальна група). Механізми взаємодії та функціонування соціальних норм і відхилень.

Тема 3. Типологія девіантної поведінки. Моделі девіантної поведінки на особистісному, ситуаційному й середовищному рівнях, їхня характеристика. Локус контролю девіантної поведінки особистості. Основні типи девіантної поведінки та їхня характеристика. Основні види, внутрішні причини і зовнішні детермінанти.

Суїцидальна поведінка, самогубство та його основні види. Причинна база суїцидальності. Медично-психологічні й правові аспекти проблеми. Соціальна творчість як позитивно відхилена поведінка. Види соціальної творчості. Мода як специфічна форма девіантної поведінки.

Тема 4. Злочинність як форма прояву делінквентної поведінки дітей та молоді.

Психологічні особливості залежної поведінки. Проблема злочинності неповнолітніх. Сутність делінквентної поведінки. Умови формування делінквентної поведінки. Поняття асоціальної особистості.

Стадії формування протиправної мотивації. Вікові особливості неповнолітніх засуджених, які знаходяться у виховних колоніях. Профілактика правопорушень та злочинів молоді і дітей. Залежна поведінка і її види.

Характеристика основних форм залежної (адитивної поведінки). Хімічна залежність. Харчова залежність, анорексія. Ігроманія. Феномен співзалежності.

Тема 5. Психологічні механізми формування девіантної поведінки в підлітково-молодіжному середовищі.

Психологічна діагностика девіантної поведінки в підлітково-молодіжному середовищі. Соціально-культурне середовище як домінуючий фактор формування девіантної поведінки; її стан, призначення, функції.

Рівні, види і типи соціально-культурного середовища молодіжних субкультур. Ціннісні орієнтації сучасної молоді. Молодіжні стереотипи. Мотив, потреба, вчинок і девіантна поведінка. Усвідомлені та неусвідомлені девіації. Важковиховувані підлітки і проблема профілактики девіантної поведінки.

Етнокультурні, регіональні, демографічні та інші особливості й виміри молодіжної девіантної поведінки. Крос-культурні дослідження девіантності сучасної молоді.

Тема 6. Девіантна поведінка особистості в умовах депривації.

Феномен депривації. Основні причини й особливості режиму депривації. Види і типи депривації. Депривована особистість. Навчально-виховні заклади закритого типу і проблеми соціальної депривації. Материнська, сімейна, статева, гендерна, комунікативна, субетнічна та інші депривації. Депривація. Комплекси неповноцінності.

Девіантна поведінка. Діти-сироти, вуличні діти (волоцюги): соціально-економічні та культурно-психологічні аспекти вирішення проблеми. Специфіка депривації в пенітенціарному закладі. Ресоціалізація депривованої особистості (соціальна реабілітація, аккультурація, адаптація тощо). Психодіагностичний інструментарій дослідження депривованої особистості.

Тема 7. Психопрофілактика девіантної поведінки.

Поняття профілактики девіантної поведінки і соціального контролю. Система соціальної профілактики та основні напрямки її вдосконалення. Попередження і профілактика окремих форм соціальних патологій (злочинності, пияцтва, наркоманії, суїцидальної поведінки тощо).

Функції профілактично-корекційної роботи (виховна, компенсаторна, стимулююча, корегувальна, регулятивна). Етапи профілактично-корекційної роботи: формулювання проблеми, гіпотези щодо причин девіацій, діагностичний етап з метою перевірки і уточнення гіпотези, вибір адекватних методів і технологій надання психологічної допомоги особистості, складання програми та її реалізація, контроль за реалізацією програми і, за необхідності, внесення до неї коректив.

Психолого-педагогічна підтримка соціально дезадаптованих підлітків. Попередження сімейної та педагогічної занедбаності. Соціально-перцептивні механізми налагодження повноцінної різнобічної взаємодії з девіантними особами. Превентивне виховання й профілактика криміналізації особистості.

Тема 8. Психолого-педагогічні технології корекції девіантної поведінки.

Напрями психологічної допомоги особистості: психологічна превенція (попередження, профілактика) і психологічна інтервенція (подолання, корекція, реабілітація). Проблема соціально-психологічної реабілітації особистості з девіантною поведінкою.

Особливості роботи "телефону довіри" як анонімного консультування особистості, схильної до девіантної поведінки. Психологічні умови самовиховання та їх урахування щодо попередження та корекції відхилень у поведінці. Прийоми самовиховання: самоусвідомлення, самозобов'язання та ін.

Сімейна і шкільна соціальна робота: поняття, специфіка, методи. Активізація стратегій і тактик психозахисту особистості як спосіб попередження девіантності.

Сучасні технології та корекційні програми особистісного розвитку девіантних дітей.

Професійна етика, компетентність і проблеми фахової підготовки сучасних практикуючих психологів і соціальних педагогів.

6.2. Основні модулі навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лк	пр	лаб	інд	с.р.		лк	пр	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
<i>Психологія відхиленої поведінки як галузь психологічної науки</i>												
Тема 1. Поняття про предмет психології відхиленої поведінки	10	2	2			6						
Тема 2. Соціально-психологічна норма і девіантна поведінка	10	2	2			6						
Тема 3. Типологія девіантної поведінки	12	2	2			8						
Тема 4. Злочинність як форма прояву	12	2	2			8						

делінквентної поведінки дітей та молоді												
Тема 5. Психологічні механізми формування девіантної поведінки в підлітково-молодіжному середовищі	16	4	4			8						
Тема 6. Девіантна поведінка особистості в умовах депривації	10	2	2			6						
Тема 7. Психопрофілактика девіантної поведінки	10	2	2			6						
Тема 8. Психолого-педагогічні технології корекції девіантної поведінки	10	2	2			6						
Усього годин	90	18	18	-	-	54						

6.3. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Проект «Напрями психологічної допомоги особистості з девіантною поведінкою».

6.4. Форми та методи навчання

Для визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу використовуються такі **форми навчання**: 1) лекційні заняття, на яких подається огляд класичних та сучасних теорій проблеми девіантної поведінки, психологічних особливостей відхиленої поведінки; 2) семінарські заняття, що передбачають засвоєння знань щодо змісту, видів, психологічних чинників девіантної поведінки, розвиток умінь та навичок проведення психодіагностичної, консультативної та корекційної роботи з девіантами; 3) консультації, які проводяться з метою допомоги здобувачам у виконанні творчих робіт, контрольних робіт, написання реферативних проєктів, роз'яснення окремих розділів теоретичного матеріалу.

Методи навчання. За характером логіки пізнання впроваджуються аналітичний, індуктивний та дедуктивний методи. За рівнем самостійної розумової діяльності – проблемний виклад та частково-пошуковий метод.

Передбачено проведення лекційних занять, дискусій, самостійне вивчення літератури, офіційних документів, інших джерел.

7. Політика навчальної дисципліни заснована на політиці ГПМ.

Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ ДДПУ є вільним і автономним центром освіти, що покликаний давати адекватні відповіді на виклики сучасності, плекати й оберігати духовну свободу людини, що робить її спроможною діяти згідно з власним сумлінням; її громадянську свободу, яка є основою формування суспільно відповідальної особистості, та академічну свободу і добросовісність, що є головними рушійними чинниками наукового поступу. Внутрішня атмосфера інституту будується на засадах відкритості, прозорості, гостинності, повазі до особистості.

Вивчення навчальної дисципліни «Психологія відхиленої поведінки» потребує: виконання завдань згідно з навчальним планом; підготовки до семінарських та лабораторних занять; роботи з інформаційними джерелами; опрацювання рекомендованої основної та додаткової літератури.

Підготовка та участь у семінарських заняттях передбачає: ознайомлення з програмою навчальної дисципліни, питаннями, які виносяться на заняття з відповідної теми; вивчення теоретичного матеріалу, конспекту лекцій, а також позицій, викладених у підручниках, монографічній та іншій науковій літературі.

Результатом підготовки до заняття повинно бути змістовне володіння здобувачем вищої освіти матеріалом теми, якій присвячено відповідне заняття, а саме: підтвердження теоретичного матеріалу прикладами, знання основних дефініцій сучасної психології, уміння аргументовано викласти певний матеріал, підготувати презентацію власних навчальних пошуків, коментувати відповіді інших здобувачів, доповнювати їх, знаходити помилки (неточності, недоліки) та надавати правильну відповідь.

Відповідь здобувача повинна демонструвати ознаки самостійності виконання поставлених завдань, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

Присутність здобувачів вищої освіти на лекційних та семінарських заняттях є обов'язковою. Пропущені з поважних причин заняття мають бути відпрацьовані.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу.

8. Контрольні заходи результатів навчання

Загальна оцінка з навчальної дисципліни складається із суми балів за контрольні точки (60 %) та контрольну роботу змістового модулю (40 %), набраних упродовж навчального семестру (загалом 100 %).

8.1. Поточний контроль

ГРАФІК поточного контролю

Курс I (магістри 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська)). Психологія
II семестр 2019 – 2020 навчальний рік

Факультет соціальної та мовної комунікації

Кафедра психології та педагогіки

Секція психології

Дисципліна «Психологія відхиленої поведінки»

Викладач проф. Мельник В.В.

Кількість КТ – 2

Коефіцієнт КТ – 0,3

Кількість КРЗМ – 1

Коефіцієнт КРЗМ – 0,4

Кількість ЗМ – 1

Вид підсумкового контролю:

залік

№	Вид контролю	Форма контролю	Термін проведення
1	КТ 1	обговорення, письмовий звіт	Сем. заняття 2
2	КТ 2	обговорення, письмовий звіт	Сем. заняття 5
3	КРЗМ 1	обговорення, письмовий звіт	Сем. заняття 8

8.2. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів спрямований на встановлення рівня обізнаності студентів з питань, що належать до освітньої проблематики.

Формою підсумкового контролю є залік. Магістрант отримує залік, якщо сума отриманих ним балів упродовж семестру за змістові модулі не менша, ніж 60.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль та самостійна робота			Сума
Змістовий модуль № 1			
КТ 1	КТ 2	КРЗМ 1	100 (залік)
30	30	40	

Загальна оцінка складається з суми балів за контрольні точки та контрольні роботи змістових модулів, набраних упродовж навчального семестру й оцінки, отриманої на заліку.

Питання для контролю знань здобувачів

1. Поняття та предмет психології девіантної поведінки.
2. Місце психології девіантної поведінки в системі наук про поведінку.
3. Становлення психології девіантної поведінки як спеціальної наукової та навчальної дисципліни.
4. Структура психології девіантної поведінки.
5. Завдання, проблеми та перспективи психології девіантної поведінки в сучасних умовах.
6. Визначення понять «соціальна норма», «соціальні відхилення» та «психологія девіантної поведінки».
7. Функції соціальних норм. Класифікація соціальних норм.
8. Морфологічна структура норми: диспозиція та імператив.
9. Аксиологія соціальних норм. Норма як регулятор відношень та поведінки людини.
10. Порівняльна характеристика гармонійних та дисгармонійних рис характеру людини.
11. Вітчизняні теорії значущі для психології девіантної поведінки: теорія відношень особистості В. М'ясищева, діяльнісна теорія особистості А. Леонтьєва, теорія установки Д. Узнадзе, теорія структури особистості К. Платонова.
12. Основні типи девіантної поведінки (форми проявів порушень поведінки) та їх характеристика.
13. Делінквентна поведінка. Види. Причини.
14. Утечі з дому та бродяжництво та їх типи.
15. Рання алкоголізація як форма токсикоманічної поведінки.
16. Соціально-психологічний портрет наркомана та токсикомана.
17. Причини вживання наркотиків. Правовий аспект даної проблеми.
18. Девіації сексуальної поведінки та їх класифікація. Проституція в підлітковому та юнацькому середовищі; поняття, стан та тенденції; внутрішні причини.
19. Суїцид. Поняття та основні види суїцидальної поведінки, стан та тенденції, внутрішні причини, медико-психологічний коментарій.
20. Психологічна діагностика девіантної поведінки в підлітково-юнацькому середовищі.
21. Соціально-культурне середовище як домінуючий фактор формування девіантної поведінки; її стан, призначення, функції, характеристика; виховні можливості.
22. Рівні, види та типи соціально-культурного середовища молодіжних субкультур.
23. Гендерні варіанти девіантної поведінки.
24. Типи статево-ролевих особливостей.
25. Поняття вікової норми поведінки.
26. Специфіка дитячо-підліткової девіантної поведінки.
27. Вікова пріоритетність поведінкових девіацій.

28. Особливості впливу професійної діяльності на девіантну поведінку.
29. Поняття стилю професійної діяльності. Професійно-важливі якості працівника. Професійні деформації та деструкції.
30. Поняття профілактики девіантної поведінки та соціального контролю. Загальна та спеціальна профілактика.
31. Запобігання та профілактика окремих форм соціальної патології (злочинності, п'янства, наркотизму, суїцидальної поведінки та ін.).
32. Психолого-педагогічна підтримка соціально дезадаптованих підлітків.
33. Запобігання порушень процесу соціалізації неповнолітніх в сім'ях групи ризику.
34. Соціально-психологічна та педагогічна превенція процесу криміналізації неформальних підліткових груп.
35. Сімейна та шкільна соціальна робота: поняття, специфіка, методи.
36. Соціальна допомога дітям та підліткам з девіантної поведінкою.
37. Поняття про психологічну технологію корекції девіантної поведінки.
38. Соціально-психологічна скринінгова діагностика девіантної поведінки.
39. Методи та форми психологічної корекції поведінки, що відхиляється.
40. Соціально-психологічна реабілітація: поняття та зміст.

9. Критерії й засоби оцінювання рівня знань і умінь здобувачів із навчальної дисципліни

100 балів (оцінка «відмінно») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання;
- комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з навчальної дисципліни;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- відповідь будує послідовно і правильно;
- вільно володіє спеціальною термінологією з дисципліни.

95 балів (оцінка «відмінно») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання;
- комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з дисципліни;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- відповідь будує послідовно і правильно;
- вільно володіє спеціальною термінологією;

Допускається 1-2 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

90 балів (оцінка «відмінно») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання;
 - комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з навчальної дисципліни;
 - повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
 - відповідь будує послідовно і правильно;
 - вільно володіє спеціальною термінологією навчального предмету.
- Допускається 2-3 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

85 балів (оцінка «добре») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- комплексно розв'язує поставлені питання;
- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- точно використовує спеціальну термінологію;
- володіє спеціальною термінологією з дисципліни.

У відповіді можливі 1-2 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, що докорінно не змінює зміст.

80 балів (оцінка «добре») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- комплексно розв'язує поставлені питання;
- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- точно використовує спеціальну термінологію;
- відповідає без грубих помилок.

У відповіді можливі 2-3 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, що докорінно не змінює зміст.

75 балів (оцінка «добре») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- повно розв'язує поставлені питання;
- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- використовує спеціальну термінологію;
- відповідає без грубих помилок.

У відповіді можливі 3-4 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, що докорінно не змінює зміст.

70 балів (оцінка «задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено частково, не завжди послідовно;
- відповідь неповна, але зміст залишається;

- у відповіді можливі 1-2 неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, що докорінно змінює зміст.

65 балів (оцінка «задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено частково, непослідовно;
- відповідь неповна, що впливає на зміст викладу;
- у відповіді можливі 2-3 неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, що докорінно змінює зміст.

60 балів (оцінка «задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено частково;
- відповідь неповна, що впливає на зміст викладу;
- у відповіді наявні неточності у використанні спеціальної термінології,
- грубі помилки у викладі матеріалу, що докорінно змінює зміст.

55 балів (оцінка «незадовільно») ставиться тоді, якщо:

- зміст не розкрито;
- здобувач не відповідає на поставлені запитання;
- у відповіді наявні грубі помилки у використанні спеціальної термінології, суттєві помилки у викладі матеріалу, що докорінно змінює зміст.

35 балів та нижче (оцінка «незадовільно») ставиться тоді, якщо:

- основний зміст не розкрито;
- відсутнє володіння спеціальною термінологією;
- здобувач не відповідає на поставлені запитання.

Шкала оцінювання рівня знань і умінь здобувачів: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
	екзамен	залік		
90-100	відмінно	зараховано	A	відмінне виконання лише з незначною(мінімальною 1-2) кількістю помилок
82-89	добре		B	вище середнього рівня з кількома помилками
75-81			C	вище середнього рівня з кількома помилками
67-74	задовільно		D	(непогано, але зі значною кількістю недоліків
60-66			E	виконання задовольняє мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	не зараховано	FX	з можливістю повторного складання
1-34			F	(з обов'язковим повторним курсом

10. Рекомендована література

Основна література

1. Азарова, Л. А. Психология девиантного поведения : учеб.-метод. комплекс / Л. А. Азарова, В. А. Сятковский. – Минск : ГИУСТ БГУ, 2009. – 164 с.
2. Азарова Л. А. Девиантное поведение и его профилактика: учеб. метод. комплекс / Л. А. Азарова. – Минск: ГИУСТ БГУ, 2009. – 164 с.
3. Білецька В. В. Девіантна поведінка учнів: форми, прояви, попередження (методичні рекомендації практичним психологам, соціальним педагогам, вчителям загальноосвітніх навчальних закладів) / В. В. Білецька. – Миколаїв, 2011. – 40 с.
4. Бондарчук О. І. Психологія девіантної поведінки: Курс лекцій / О. І. Бондарчук. – К.: МАУП, 2006. – 88 с.
5. Ківенко Н. В. Девіантна поведінка: сучасна парадигма: Монографія / Н. В. Ківенко, І. І. Лановенко, П. В. Мельник. – Ірпінь: АДПС України, 2002. – 240 с.
6. Максимова Н. Ю. Психологія девіантної поведінки: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / Н. Ю. Максимова. – К.: Либідь, 2011. – 520 с.
7. Максимова Н. Ю. Психологія адиктивної поведінки: навч. посіб. / Н. Ю. Максимова. – К.: ВПУ «Київський університет», 2002. – 308 с.
8. Міщик Л. І. Соціально-психологічні та педагогічні проблеми дезадаптації дітей і підлітків / Л. І. Міщик, З. Г. Білоусова. – Запоріжжя: ЗДУ, 2003. – 108 с.
9. Шнейдер Л. Б. Девиантное поведение детей и подростков / Л. Б. Шнайдер. – М.: Академический Проект; Триста, 2005. – 336 с.

Допоміжна література

1. Визель Т. Г. Девиантное поведение подростков: теории и эксперименты / Т. Г. Визель, Л. В. Сенкевич, В. А. Янышева, А. К. Железнова. – Тула, 2007. – 341 с.
2. Змановская Е. В. Девиантология (Психология отклоняющегося поведения): Учебн. пособие для студентов высш. учеб. Заведений / Е. В. Змановская. – М.: Издат. Центр «Академия». 2003. – 288 с.
3. Клейберг Ю. А. Психология девиантного поведения: Учебное пособие для вузов. – М.: ТЦ Сфера, при участии «Юрайт-М» 2001. – 160 с.
4. Лановенко І. І. Світоглядні настанови як основа вибору девіантної поведінки / І. І. Лановенко // Наукові студії із соціальної та політичної психології. Збірник статей.-К.: ІСПП, 2000. – № 3 (60). – С. 48–59.
5. Личко А. Е. Психопатия и акцентуация характера у подростков. – 2-е изд. / А. Е. Личко. – Л.: Медицина, 1983. — 255 с.
6. Минин А. Актуальные проблемы девиантного поведения несовершеннолетних и молодежи / А. Минин, О. Краев. – М.: Прометей, 2016. – 200 с.

7. Оржеховська В. М. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх: Навчально-методичний посібник / В. М. Оржеховська. – Київ, 1996. – 352 с.
8. Психологічні механізми адаптації девіантів до сучасного соціокультурного середовища: Монографія / за ред. Н.Ю. Максимової. – К.: Педагогічна думка, 2015. – 254 с.
9. Рудакова И. А. Девиантное поведение / И.А. Рудакова, О.С. Ситникова, Н.Ю. Фальчевская. – Ростов – на – Дону: «Фенікс», 2005. – 156 с.
10. Усова Е. Б. Психология девиантного поведения: учеб.метод. комплекс / Е. Б. Усова. – Минск: Изд-во МИУ, 2010. – 180с.

Інформаційні ресурси

1. <http://tpprjournal.com.ua/> «Теоретичні і прикладні проблеми психології»
2. <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/arkhiv-vydannia> «Актуальні проблеми психології»
3. <http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua/> «Теорія і практика сучасної психології»
4. <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/psychology/> «Психологія»